

Анастасія СЕРБІНА,
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти групи мД-25
кафедри образотворчого мистецтва,
дизайну та методики їх навчання
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник:
Світлана ВОЛЬСЬКА,
кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри образотворчого мистецтва, дизайну
та методики їх навчання Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

ФОТОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО СЬОГОДЕННЯ: ПОШУК НОВИХ ОБРАЗНИХ ФОРМ І СЕНСІВ

Фотографічне мистецтво у ХХІ столітті переживає етап глибокої трансформації, спричиненої стрімкою цифровізацією, інтеграцією штучного інтелекту та глобальною доступністю засобів візуального створення. Сучасна фотографія виходить за рамки традиційного фіксаційного документа, перетворюючись на мультимодальний та інтермедіальний інструмент для дослідження складних екзистенційних питань.

Історично фотографія була тісно пов'язана з ідеєю прямого зв'язку зображення з реальності, її сприймали як технічний, об'єктивний та науковий метод фіксації дійсності, що радикально відрізнявся від суб'єктивного мистецтва живопису. Знімок був доказом, свідченням того, що об'єкт існував а подія відбулася.

Мистецька фотографія сьогодні рідко обмежується одним знімком. Нові образи втілюються у форматі серій, проектів чи інсталяцій, де окреме фото набуває сенсу лише в контексті всієї розповіді. Це дозволяє художникам-фотографам розгортати теми ідентичності, пам'яті чи соціальної критики.

Таким зразком можна вважати Фотопроект студентів кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Жорна часу», презентація якої відбулася 1 квітня 2025 року у Львівському фотомузеї, майстерно передає взаємозв'язок минулого і сучасного через образи, наповнені теплом, пам'яттю та тишею щоденних дій. Центральним мотивом багатьох композицій стали руки — символ праці, турботи й безперервності життя. На світлинах — руки старшої людини, що ніжно заплітають коси молодій дівчині, готують їжу, вишивають узорі. Ці кадри немов поєднують два часові пласти: минуле, що живе у звичаях і жестах, і сучасність, яка приймає цю спадщину з пошаною.

У кожній роботі відчувається плин часу — жорна, що перемелюють роки, залишаючи нам суть: пам'ять, зв'язок поколінь і невидиму нитку любові, яка єднає людину з її корінням. Виставка нагадує, що традиції — не застигли форми минулого, а живий рух, у якому сьогодні продовжує говорити вчора [1].

Сьогодні художня фотографія виступає засобом самовираження та осмислення дійсності. Вона покликана викликати у глядача емоційний відгук та стимулювати рефлексію. Вона створює образ — узагальнене, символічне або метафоричне відображення дійсності, яке виходить за межі суто інформативної функції [2].

Мистецтво фотографії активно втілює емоційний ландшафт сьогодення: самотність у натовпі, відчуження, екологічну тривогу. Фотографи використовують нові образи, щоб викликати глибоке співпереживання, стаючи голосом для маргіналізованих груп та фіксатором соціальних змін.

У мистецькій фотографії камера виступає не як записуючий пристрій, а як інструмент митця (на кшталт пензля чи різця) для створення унікального, суб'єктивно навантаженого образу. Митець не просто копіює дійсність, а інтерпретує її, вкладаючи власне бачення, стиль та унікальний емоційний досвід. Його твір є відображенням внутрішнього світу та світогляду. Це не лише володіння технічними навичками у певній сфері (живопис, скульптура,

фотографія), а й здатність створювати концептуально глибокі та змістовні твори.

Для того, щоб фотографічний знімок вважався художнім твором, а не лише документальним або технічним зображенням, він має відповідати низці естетичних та концептуальних умов:

1. Творчий задум та оригінальність. Ключовою умовою є наявність оригінального авторського внеску (творчого задуму). Знімок повинен бути не просто механічним відтворенням об'єкта, а результатом свідомого вибору та реалізації художньої ідеї. Фотографія має нести певний сенс, ідею або повідомлення, виходячи за межі буквального зображення. А вдало спійманий, особливий момент або нестандартний кут зору перетворює буденний об'єкт на образ.

2. Художня форма та виразність. Фотографічний твір має використовувати елементи художньої мови для досягнення естетичного впливу та образності [3].

Фотовиставка «Обличчя волонтерського руху», представлена у ТРЦ «Подolia» 1 жовтня 2025 року, є глибоким художнім висловом про силу, гідність і духовну красу сучасних українських жінок-волонтерок. Фотопроект створений кафедрі образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (керівник проєкту Лілія Пацалюк), виставка поєднує у собі естетику народних традицій та актуальність сьогодення. На світлинах — портрети волонтерок у традиційному українському строї. Проте цей стрій у проєкті — не лише елемент декору, а символ національної ідентичності, духовної спадкоємності та жіночої сили. Через уважно вибудоване світло, погляди, жести й колористику автори показують, що за зовнішньою красою стоїть внутрішня міць, самопожертва і ніжність, які поєднуються у феномені жіночого волонтерства [4].

Фотовиставка «Обличчя волонтерського руху» — це водночас візуальний гімн жіночності і волі, молитва за Україну і подяка тим, хто щодня творить

добро без зайвих слів. Через мистецьку форму вона говорить про головне — що справжня краса української жінки полягає не лише у вбранні, а у великому серці, здатному рятувати, підтримувати і надихати.

Тож згадані фотопроєкти підтверджують, що фотографія є гнучким і потужним медіа, здатним втілювати найскладніші художні завдання, що остаточно закріплює за нею статус мистецтва. Фотографічне мистецтво сьогодення — це динамічна і багатовекторна система, що знаходиться у стані постійного самоаналізу та переосмислення. Фотографія нашого часу розглядається як платформа критичного пошуку, де формуються нові візуальні й семантичні парадигми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Метельський Роман. Львівян кличуть на презентацію фотографічного проєкту «Жорна часу». 30.03.2025 р. URL: <https://photo-lviv.in.ua/lviv-ian-klychut-na-prezentatsiiu-fotohrafichnoho-proiektu-zhorna-chasu/> (дата звернення: 25.10.2025).
2. Мистецтвознавець KyivGallery. Фотомистецтво: традиція і сучасність. 7.10.2022. URL: <https://kyiv.gallery/statii/fotomystetstvo-tradytsiia-i-suchasnist> (дата звернення: 28.10.2025).
3. Котон Шарлотта. Фотографія як сучасне мистецтво. Київ: ArtHuss, 2022. 336 с.
4. Турчак Ольга. Ті хто поряд в найважчі часи: у «Подільянах» відкрили фотовиставку, присвячену жінкам-волонтеркам. 1 жовтня 2025 р. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/ti-hto-poryad-v-nayvazhchi-chasi-u-podolyanah-vidkrili-fotovistavku-pr-11975310.html>.

